

MÁTOT és MÁSZÉ

(IV. Mózes 30.2. – 36.13.)

מטות-מקשי

Reuvén és Gád törzsei azt kérik, adják nekik a Transzjordániában elfoglalt területeket és ne kelljen átkelniük a Jordánon. Mózes először felháborodik kérésükön, majd beleegyezik abba azzal a feltétellel, hogy a két törzs harcképes férfiai vegyenek részt az honfoglaló háborúban. A szakasz második fele a pusztabéli 40 éves vándorlás térképét rajzolja meg, felsorolja a vezetők névsorát, akik majd az Országot felosztják a törzsek között.

Törzsek – Vándorlásai. Elindultak és megérkeztek. 42 állomást érintettek, amelyet felsorol a Tóra. Ahol örömeük volt, ahol gyászuk, ahol énekeltek, és ahol sírtak, ahol hűségesek voltak, és ahol engedetlenek. Mint az apa, aki térkép előtt elmeséli fiainak közös utazásuk derűs-borús epizódjait, így tárul elének a 42 helység, ahol őseink jártak vándorlásaik során. Negyvenszer hangzik el a szó: elindultak és megérkeztek. Kérdés, miért kellett ezt hangsúlyozni, hiszen természetes, hogy indultak, különben nem érkezhettek volna meg. Talán a tanulságot kell kiemelniük. Indulni kell – célnak kell lenni, amelyet el akarunk érni, meg akarunk tenni. Ha van feladatunk, célunk, akkor azt el is érhetjük. Az élet egy nagy vándorlás, előre nem sejtethető akadályokkal, meglepetésekkel. Ha azonban van feladatunk, akkor érdemes elindulni és remény lehet, hogy meg is érkezünk, teljesítve küldetésünket. Izrael gyermekei a határhoz érkeztek. Megszámolták a törzsek létszámát, a létszám alapján osztották fel az Ígéret földjét. Nagyobb törzsek nagyobb, kisebb törzsek kisebb földdarabot kaptak. A földek helyét sorsolással döntötték el.

A hagyomány szerint “Kol Jiszráel árévim ze baze”, “כל ישראל ערבים זה בזה”, vagyis Izrael minden tagja felelős a másikért. Ez a kollektív felelősség jut kifejezésre Mátot-Mászé (מטות-מקשי) kettős hetiszakaszunk elbeszélésében. Reuvén és Gád törzsei Mózes elé járultak azzal a kéréssel, hogy a nemrég elfoglalt Jordánon túli területen letelepedhessenek. Mózes súlyosan megrögtta őket kérésükért. “Testvéreitek háborút viselnek és ti békében akartok élni?!” A nép Kánaán elfoglalására készült és úgy tűnt, hogy a két törzs ki akarja vonni magát a harcokból. Mózes úgy látta, hogy a két törzs szakadást akar a Jordánon innen és túl a nép két része között és szemében ez olyan bűn lenne, mint mikor Izrael a Midjánisták hatására a Báál bálványt imádta a pusztában. De Mózes tévedett a két törzs meggyanúsításában. “Mi csak családunkat, nyájunkat hagynánk itt, és élharcosokként (chálucim) vennénk részt testvéreinkkel Kánaán elfoglalásában” -így a törzsek. Erre Mózes megértette a két törzs jó szándékát és feltételként szabta ki “élharcos” ajánlatukat; hogy visszatérhessenek a Jordánon túli részre. Eddig az elbeszélés. A kollektív felelősség elve mint alapvető eszme vonul végig a Bibliában. Már a mai elbeszélésben is Mózes arra inti a két törzset, hogy Isten haragja nemcsak őket, hanem az egész népet sújtja majd. Józsuá könyvében a Jordánon túli törzsek oltárt emeltek. A nép tíz Jordánon inneni törzsei ezt szakadási kísérletnek vélték és küldöttséget menesztettek Reuvén és Gád törzséhez, hogy ne merészeljenek Isten és a nép ellen fellázadni külön szentély építésével. A két törzs nem külön szentélyt akart építeni, hanem ellenkezőleg jelképezni akarta az együvé tartozást a Jordán két partján. A nép egysége megmaradt, a küldöttség megnyugodva tért vissza Kánaánba. A kollektív felelősség elve nemcsak ugyan arra a nemzedékre vonatkozik. Népi mondásként említi a Biblia, hogy “az apák ették a savanyú szőlőt és a fiúk fogai váznak bele.” A próféták ugyan leintik a népet és cáfolják a nemzedékeken keresztül való felelősséget és bűnhődést. “Ki-ki saját vétkéért lakoljon, ne bűnhődjék az apa a fiú cselekedetéért, vagy a fiú az apa vétkéért.” Mégis a szentély pusztulása után úgy gyászol a költő: “Apáink vétkeztek, de ők már nincsenek és mi szenvedünk az ő bűneikért. A második szakasz (Mászé) két témáról szól többek között. A törvényesség fejlődése a bibliai társalomban, lehetővé teszi az emberöléssel vádolt gyanúsítottak az eddig szokásos vérbosszú elől való menekülést. A vérbosszú nem ismert különbséget a szándékos gyilkosság és a véletlen, vagy hanyagságból okozott emberölés között. Ember ki másik ember életét oltja ki, vérével lakoljon tetteért, mert Isten képmására teremtődött az ember. Így szól Isten Noéhoz az özönvíz után. A legrégebbi időkben is hittek az élet szentségében, és a vérbosszú formájában kellett “kiengesztelni” a kiontott vért. A bíraskodás nem vette tekintetbe a szándékot, csak a tényleges tettet. A mostani szidra “menedék városok” felállítását írja elő azok számára, kik nem szándékosan oltottak ki emberi életet. Hat ilyen várost állítottak fel és a nem szándékos emberöléssel vádolt egyén az egyik ilyen városba menekülhetett bírói ítélet alapján. Ott kellett tartózkodnia a főpap haláláig. “És a gyülekezet mentse meg a “gyilkost” a vérbosszútól”. De ha a szándékosan ölő gyilkos menekülne az ilyen városba, kiadják a vért megbosszuló kezébe. A törvény azt is előírja, hogy gyilkosság megítélésében legalább tanúra van szükség. A másik törvény korlátozza a lány örökösök házassági szabadságát. A tizenkét törzs között kiosztott földbirtok “szentsége” nemzedékről nemzedékre szállt. ! Ezért, ha leány örökölt (fiú örökös híján) nem mehetek férjhez csak saját törzsbelihez, hogy a föld ne szálljon át másik törzs birtokába. Ezzel a törvénnyel zárul nemcsak a mai hetiszakasz, hanem a Tóra negyedik könyve is (Bámidbár). Az utolsó mondat olvasását követi a “Vházák, Ekázár vönitchazék kiáltása.

Napokon belül (5-én kedden) ismét új hónapot ünnepelhetünk, vasárnap este ugyanis beköszönt Áv (אב), amely az év hatodik hónapja Ádártól, a tizedik Tisritől számítva. Csillagképe az oroszlán (אריה). Sok bölcs szerint Áv hónap elsején hunyt el a békeséget szerető Áron főpap, Mózes testvére. Az a legenda járja, hogy sorra látogatta Izrael fiainak sátrát, és aki nem tudta, annak megtanította legfontosabb imánkat a Smá Iszráél (שמע ישראל), a monoteizmus vallomását. Bár Áronra is emlékezünk, a gyász időszaka nemcsak őmiatta szigorodik e hónapban. Támuz hó 17-én kezdődött a gyász három hete, mert azon a napon öt csapás érte Izraelt. Eltörött a tíz parancsolatot tartalmazó kőtábla. A napi állandó áldozás az ínség miatt megszűnt, rést törtek Jeruzsálem város falán, a körülkerített városban egy madár sem juthatott, így katasztrofálissá vált az éhség. Az utca szemetét pénzért árulták. Aposztomosz – mások szerint Menáse király – elégette a Tórát. Bálványképet állítottak a Szentélybe, ezért ezen időszakban nem kötnek házasságot, tartózkodnak a vigadalmaktól, nem nyiratkoznak, Áv hó elsejétől Áv hó 10.-e délutánjáig (mert addig lángolt a Szentély) nem esznek húst, nem isznak bort, kivétel a Sábát és a halaszthatatlan Micve (parancs) lakoma, például a brit és az elsőszülöttek kiváltása. A szigorúság tetőpontja Áv hó 9-e (תשעה באב), amikor 25 óras böjtöt tartunk. Ilyenkor öt dologtól tartózkodunk: 1. Nem eszünk, nem iszunk 2. Bőrcipőt nem viselünk 3. Illatos szerrel nem kenjük, vagy permetezzük be magunkat, 4. Élvezeti fürdés tilos, (szemünket és kezünket mossuk meg), 5. Tartózkodunk a házasságtól. Tesszük mindezeket azért, mert ezen a napon a pusztítás legsúlyosabb csapása ért minket, az Isten házána, a Szentélynek a romba dőlése. Lényegében két napig kellene böjtölni, ez embertelen követelés volna, de a jámbor ember csak tizedikén napnyugta után borotválkozik, húsételt is csak akkor fogyasztunk. Tisa BöÁvkor, Áv hó 9-én, szegényes ruhában ülünk a földön, mint a gyászolók. A böjt előtti megszakító vacsoránk hideg tojás és kenyér. Sok helyen hamut is szórnak az ételre. Sirámokat olvasunk. Este Jeremiást recitáljuk. Gondoljuk meg, mi a különbség a közösségi és az egyéni gyász között. Az egyént érintő gyásznál, ha a hét rokont számoljuk, apa, anya, fivér, nővér, Isten ne adja, fia-lánya, hitestárs, a legszigorúbb időszak a temetés előtti állapot. Ennek neve ánénut (fájdalom). A gyászoló ilyenkor minden cselekvő parancsolattól fel van mentve, imaszíjat sem kell felvennie, bort, húst nem fogyaszthat, nem étkezik, hanem táplálkozik (a különbséget értjük). Minden feladata a temetés mielőbbi biztosítása. A temetés után következik a síva, a hét nap, amikor az érintett a föld felett kis zsámolyon ül, zsoltárokat olvas, Jób könyvét vagy a gyász szabályait tanulmányozza. Tükröt letakarja, ő maga ki nem mozdul a házból, csak szombat, akkor nem kell a föld felett ülnie. Meglátogathatja a zsinagógát. Az első napokban a köszöntést sem fogadhatja. A harmadik nap után már igen. Az ezt követő 30 napon nem vesz részt mulatságokon, nem nyiratkozik, de elhagyhatja a házat, végezheti napi munkáját. Ezután 11 hónapig szívében a szomorúság, kerüli a nyilvánosságot, külső megjelenési formában is, új öltönyt nem vásárol, ha megoldható, akkor egész évben nem nyiratkozik. De amint látjuk, ahogy az idő múlik, annál kevesebb a megszorítás. Esztendőn túl csak a halálozási évfordulókon vagy évente négyszer, a mászkir imánál emlékezünk meg nyilvánosan az elhunyról. Ezután túlzottan nem is illik mutatni a gyászt, mert akkor úgy tetszik, hogy az érintett nem nyugodott be a Mindenható akarátába. Láthatjuk, a szabályok a kivezetést szolgálják, hogy az érintett fokozatosan illeszkedjék a mindennapokba. Ezzel ellentétes a közösségi gyász. A megszorítások a gyászos időszak alatt fokozódnak, szigorodnak. Ennek célja a ráhangolás, amely Áv hó 9.-én csúcsosodik. A közösségi gyász tartós, csak a Messiás eljövele oldja fel. Azonban Áv hó nem csak szomorúságot tartalmaz. Azt tartják bölcseink, hogy kevés olyan jó napja van Izraelnek, mint Áv hó 15-e (ט"ו באב). Ennek a történeti magva kapcsolódik Áv hó 9. napjához. A kémek históriájánál, amikor tíz törzs képviselőjének inspirációja nyomán sírt a nép egész éjszaka, azt mondta a Mindenható, most sírtatok ok nélkül, lesz idő, amikor ezen a napon okkal fogtok zokogni. Ez a nap Áv hó 9-e volt. A büntetés igen nyomatékosnak bizonyult. Aki az egyiptomi rabság kenyerét 20 éven felül fogyasztotta, nem léphetett be Kánaán földjére. Negyven évig vándorolt a nép a sivatagban és minden esztendő említett napján tizenötezer ember megásta a sírját, belefeküdt és nem ébredt fel többé. A negyvenedik évben a soros nemzedék szintén megásta a sírját, bele is feküdtek, de életben maradtak. Először azt hitték, hogy az Újholdat túl korán vélték felfedezni, és még nem érkezett el a végzetes dátum. Áv hó tizenötödikén a hold fogyni kezdett, és akkor megértették, hogy bocsánatot nyertek, megmenekültek. Még egy esemény fűződik Áv hó idusához. Egy férj és feleség összeszólalkozott. A férj megsértette asszonyát, aki megbántva apja házába tért vissza valahová a Szentföld egy távoli vidékére. A férj megbánta viselkedését, utánament, bocsánatot kért és megbékélve egymással, otthonuk felé tartottak. Útközben a Benjamin törzs földjén érte őket a Sábát, megszálltak a város fogadóházában. Sajnos megismétlődött a szodomai történet: a helybeliek a vendégek kiadatását követelték. A fogadós szorongatott helyzetében kompromisszumos megoldást választott, az asszonyt kiadta a tömegnek, a férjet nem. A szerencsétlen feleséget annyian megerőszakolták, hogy nem élte túl. A gyalázatos eset nagy felháborodást keltett, s a többi törzs hadserege háborút indított a Benjaminek ellen, akik rendkívül elszántan védekeztek. Igen sokan meghaltak a csata nyomán mindkét oldalról. A bölcsek megtiltották a házasságot a Benjaminek törzs tagjaival. Fogyott is a törzs igen erősen. Kihalásuktól kellett tartani. Ezért enyhítettek a szigoron. Áv hó 15-én a férjhez menni akaró lányok táncoltak Silóban és a nősülni vágyó legények "rabolhattak" közülük. A lányok maguk is biztatták a férjjelölteket, hogy ne nézzenek a szépségre, a jó szív és a tisztaság a legfőbb erény. Az így létrejött házasságok mentették meg a Benjaminek törzset.

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>Hatalmas, második Szentély korabeli kőbányát fedeztek fel Jeruzsálemből. https://bzsh.hu/2024/08/01/hatalmas-masodikszentely-korabeli-kobanyat-fedeztek-fel-jeruzsalemnel/</p>
<p>Ronald S. Lauder: A zsidóság szolidaritást vállal a drúz közösséggel. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsidovilagbol/izrael-vedelmeben/ronald-s-lauder-a-zsidosag-szolidaritast-vallal-a-drucz-kozosseggel</p>
<p>Az Izrael és a Hamász között zajló háború kitörése óta többször is antiszemita incidens színhelye volt a budapesti Dob utcában található Ashis' kóser étterem. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/durva-incidens-a-dob-utcaban</p>
<p>A támadást Falak 1-es, legalább ötven kilogramm robbanóanyagot hordozó, iráni gyártmányú rakétával hajtották végre. https://akibic.hu/2024/07/28/12-gyereket-es-fiatalt-olt-meg-a-hezbollah-raketaja-a-golanon-levo-drucz-faluban/</p>
<p>Az első izraeli érmek, 300 nap és Naszrallah fenyegetése. https://ujkelet.live/2024/08/01/az-első-izraeli-ermek-300-nap-es-naszrallah-fenyegetese/</p>
<p>A United Airlines, a Delta és a British Airways törli az Izraelbe tartó járatait. https://izraelinfo.com/2024/07/31/a-united-airlines-a-delta-es-a-british-airways-torli-az-izraelbe-tarto-jaratait/</p>
<p>Dramai készültség: 12 hadihajót küld az USA a Közel-Keletre. https://www.atv.hu/kulfold/20240801/dramai-keszultseg-12-hadihajot-kuld-az-usa-a-kozel-keletre</p>
<p>Futballpályán ölt meg 12 gyereket a Hezbollah rakétája, Izrael válaszolt, regionális háború fenyeget. https://nepszava.hu/3244687_futballpalyan-olt-meg-12-gyereket-a-hezbollah-raketaja-izrael-valaszolt-regionalis-haboru-fenyeget</p>
<p>Megölték a Hamász katonai vezetőjét is. https://444.hu/2024/08/01/megoltek-a-hamasz-katonai-vezetojet-is</p>
<p>A bosszú órái: a célzott likvidálások után pattanásig feszült helyzet a Közel-Keleten. https://hvg.hu/360/20240731_Iran-Hamasz-Izrael-likvidalas-Hanije-Hezbollah-Teheran-Netanjahu-USA</p>
<p>Erősödnek az antiszemita megnyilvánulások az európai országokban. https://bzsh.hu/2024/07/30/erosodnek-az-antiszemita-megnyilvanulasok-az-europai-orszagokban/</p>
<p>Az európai zsidó temetőkről rendeznek két napos konferenciát a Frankelben. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsidovilagbol/kozelet/az-europai-zsidó-temetokrol-rendeznek-ket-napos-konferenciat-a-frankelben</p>
<p>A Brooklyn mesét október 4-én a Belvárosi Színház mutathatja be a világon először. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/woody-allen-szindarab-vilagpremierjet-tartjak-budapesten</p>
<p>A Zsidó Közösségi Fórum június végén megtartott, De addig mi lesz? elnevezésű konferenciáján Zeitler Ádám, az OR-ZSE rabbihallgatója, a Lauder vallási vezetője, a Milestone Intézet egyik alapítója beszélgetett a BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola, valamint a Lauder Javne Iskola vezetőivel arról, hogy milyen megkülönböztetett feladata van ma Magyarországon a zsidó iskoláknak, és milyen jövőkép mentén alakítják tevékenységüket a mai Magyarország viszonyaihoz. https://akibic.hu/2024/07/30/tulleptek-e-a-hazai-zsidó-iskolak-a-gyujto-vagy-elitiskola-szerepeken/</p>
<p>Teljes készültségben a légvédelem és 1 pletyka. https://ujkelet.live/2024/08/01/teljes-keszultsegeben-a-legvedelem-es-1-pletyka/</p>
<p>Partnereink megerősítették erőiket a térségben, jelenleg nincs változás a hátszínre kerülő utasításokban. https://izraelinfo.com/2024/08/01/irani-hivatalos-forrasok-khamenei-kozvetlen-tamadast-rendelt-el-izrael-ellen-hirszuret/</p>
<p>Mindenki azt várja, mit lép Izrael a Hezbollah ellen a futballpályát ért rakétacsapás után. https://telex.hu/kulfold/2024/07/29/izrael-futballpalya-golan-fennsik-hezbollah-libanon-raketa-tamadas</p>
<p>A béketárgyalások végét jelentheti a keddi teheráni merénylet. https://infostart.hu/kulfold/2024/08/01/a-beketargyalasok-veget-jelentheti-a-keddi-teherani-merenylet</p>
<p>Az EU hatalmas összeget küldött a Palesztin Hatóságnak. https://www.atv.hu/kulfold/20240731/az-eu-hatalmas-osszeget-kuldott-a-palesztin-hatosagnak</p>
<p>Benjámín Netanjahu bejelentette, izraeli küldöttség utazik Rómába, a tűzszüneti tárgyalásokra. https://nepszava.hu/3244522_benjamin-netanjahu-izrael-hamasz-tuzszuneti-targyalasok-kuldottseg</p>
<p>Botrány: „Heil Hitler” kiáltások és náci karlendítés az olimpiai labdarúgó mérkőzésen. https://bzsh.hu/2024/07/30/botrany-heilhitler-kialtasok-az-olimpiai-labdarugo-merkozesen/</p>
<p>Izraeli krém rákos betegek bőrelváltozásainak gyógyítására. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsidovilagbol/tudomany/rakos-betegek-borelvaltozasainak-gyogyitasara-fejlesztett-ki-kremet-egy-izraeli-ceg</p>
<p>A hadbíróságon tartott meghallgatás után vasárnapig meghosszabbították nyolc tartalékos izraeli katona letartóztatását, akiket egy palesztin fogoly szexuális zaklatásával gyanúsítanak, közölte a hadsereg szerda reggel. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/meghosszabbítottak-az-orizetbe-vett-tartalekos-katonak-fogvatartasat</p>

A német elnök bocsánatot kért a lengyelektől a varsói felkelés 80. évfordulóján. <https://hu.euronews.com/my-europe/2024/08/01/nemet-elnok-bocsanatkeres-lengyelorszag-varsoi-felkeles-80-evfordulo>

A MAZS Alapítvány a magyarországi zsidó közösség körében felmérést végez szolgáltatási igények megismerése céljából, hogy a jövőbeni tevékenységei igazodni tudjanak a szükségletekhez. <https://akibic.hu/2024/07/31/felmeres-indult-a-zsido-kozosseg-minden-generaciojanak-szolo-szocialis-szolgaltatasokrol/>

NYT: Hanijét robbanószerkezetet ölte meg. <https://ujkelet.live/2024/08/01/nyt-hanijet-robbanoszerkezetet-olte-meg/>

Shams. <https://izraelinfo.com/2024/08/01/shams/>

Izrael szerint egy júliusi légicsapásban végeztek a Hamász katonai vezetőjével. <https://telex.hu/kulfold/2024/08/01/megoltek-a-hamasz-katonai-vezetojet-izrael-szerint-mohammed-deif>

Elfajulhat a helyzet a Közel-Keleten? Ettől tart az ENSZ BT. <https://www.atv.hu/belfold/20240801/izrael-koz-el-kelet-ensz-bt-iran>